

NATUURHISTORISCH MAANDBLAD

Orgaan van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg.

Hoofdredactie: G. H. Waage, Prof. Pieter Willemsstraat 41, Maastricht, Telefoon 2077. **Mederedacteurs:** Jos. Cremers, Looiersgracht 5, Maastricht, Tel. 208. **Dr. H. Schmitz S. J.**, Ignatius College, Valkenburg (L.), Telef. 35. **R. Geurts**, Echt. **Penningmeester:** ir. P. Marres, Villa „Rozenhof“, St. Pieter-Maastricht, Postgiro 125366. **Drukkerij v.h. Cl. Goffin**, Nieuwstraat 9, Telefoon 45.

Versijnt **Vrijdags** voor de Maand. Vergad. van het Natuurhistorisch Genootschap (op den eersten Woensdag der maand) en wordt aan alle Leden van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg gratis en franco toegezonden. Prijs voor niet-leden f 6.00 per jaar, afzonderlijke nummers voor niet-leden 50 cent, voor leden 30 cent. Jaarl. contributie der leden f 3.50. Auteursrecht voorbehouden.

INHOUD: Aankondiging Maandelijksche Vergadering op Woensdag 2 Augustus a.s. — Ruilverkeer. — Nieuwe Leden. — Verslag van de Maandelijksche Vergadering op Woensdag 5 Juli l.l. — **J. J. Pannekoek van Rheden**, I. Eine ältere Niederterrasse im Niederrhein-Gebiet zwischen Doetinchem und Wesel. II. Zur Geschichte des alten Ijssels. — **Robert Leruth**, Exploration Biologique des Cavernes de la Belgique du Limbourg hollandais. XIVe Contribution (Suite).

Maandelijksche Vergadering op WOENSDAG 2 AUG.

in het Natuurhistorisch Museum, precies 6 uur.

RUILVERKEER.

Botanisch Laboratorium der Rijks-Universiteit te Leiden.

NIEUWE LEDEN.

Ir. J. P. Schuitemaker, Opperhoutvester Pledang-Buitenzorg Java. H. A. J. Schuh Jr., Bunderstraat 56, Meerssen.

VERSLAG VAN DE MAANDELIJSCHE VERGADERING OP WOENSDAG 5 JULI 1933, IN 'T MUSEUM.

Aanwezig de dames: B. v. Itallie en B. v. Kan benevens de heeren: Jos. Cremers, Fr. v. Rummen, P. Marres, J. Beckers, L. Grossier, Aug. Kennen, J. Rijk, J. Maessen, Fr. Sonnevile, M. Mommers, D. v. Schaik, L. Gregoire, P. Kleipool, J. Hoeberechts, P. Bouchoms, Edm. Nyst, H. Jongen en G. Waage.

De Voorzitter opent de vergadering en dankt de leden van het Genootschap voor de belangstelling ondervonden bij zijn 60sten verjaardag. Vervolgens wenscht hij Dokter Beckers van harte geluk met zijn benoeming tot lid van het Utrechts Genootschap voor Kunsten en Wetenschappen.

De heer Jongen toont een fraai opgezet exemplaar van een jongen roek (♀) met mooie helderwitte keelveren. Vervolgens toont spr. een exemplaar van de Mattebies (*Scirpus lacustris*). De Mattebies ontbreekt bijna nergens in de Maaspoelen. Oostwaarts is ze zeldzaam. In Zuid-Limburg werd ze daar op een paar plaatsen in een enkel exemplaar aangetroffen. In Vaals heeft ze zich uitgebreid. Verder een paar exemplaren van de Groote Brandnetel (*Urtica dioica*), waarvan een den groenen, een den bruinrooden vorm vertegenwoordigt. Bij de bruinroode zijn niet alleen stengels en bloemen bruinrood aangelopen, doch vaak ook de onderzijde der bladeren. Men ziet ook heel licht bruinroode ex., die waarschijnlijk kruisingen zijn. De bruinroode bleek na uitzaaiing zaadvast te wezen. Ze is in de literatuur niet beschreven. Van *Urtica dioica* komt ook een niet „brandende” variëteit voor.

De heer Waage deelt nu 't volgende mede. Even voor Pinksteren dwaalde ik met een boschwachter van 't Staatsboschbeheer door de bosschen van Drie (Veluwe). Deze vertelde mij, dat 2 houtsnippen gebroed hadden en dat één wijfje zich nog ophield met 4 jongen, die ongeveer 3 à 4 weken oud waren. Eén der jongen kon echter nog niet vliegen en wanneer de oude werd opgejaagd, nam zij haar achterlijk kleintje tusschen de pooten en vloog er mee weg. Ik trok een ongeloofig gezicht, wat den boschwachter niet beviel. Hij zou mij laten zien. En inderdaad, 't geluk was met me. Op de plaats gekomen, waar hij den vorigen dag de oude nog had gezien, vlogen 4 houtsnippen op, de oude met een jong tusschen de pooten, opgetrokken tegen 't lichaam. De ongeloofige Thomas geloofde: hij had gezien.

Jammer, dat dergelijke waarnemingen van menschen, die dagelijks met de natuur in aanraking komen, zoo vaak niet gepubliceerd worden. Ik

sprak er diverse natuurliefhebbers over, maar geen van allen hadden dit ooit gehoord of gezien. In 't mooie, nieuwe boek van Ds. de Stoppelaar „Wuivende Wieken” lees ik echter zoo juist, 't verhaal van de houtsnip, waar de auteur 't zelfde mededeelt, als ik waar nam. De heer Mommers, wien ik over dit geval sprak, was zoo vriendelijk in de literatuur te neuzen en schrijft 't volgende:

In „Naumann: Naturgeschichte der Vögel Mitteleuropas”, Band IX blz. 218—219 kan men o.a. het volgende lezen: (vrij vertaald en iets bekort).

Het feit, dat de houtsnip in bijzondere gevallen, vooral wanneer er voor haar broed gevaar dreigt, haar jongen afzonderlijk op een andere plaats brengt, door ze vliegend over grootere of kleinere afstanden door de lucht weg te dragen, moet wel zeker als bewezen worden beschouwd. Over de wijze van dit transport loopen de meeningen echter nog sterk uiteen en nauwkeurige waarnemingen zijn op dit punt nog zeer gewenscht.

Om daartoe op te wekken, mogen hier eenige mededeelingen volgen uit vroeger en later tijd en uit verschillende streken. Daarom laten we eerst een „Erzpraktikus” van de Deutsche jacht, de oude Diezel aan het woord: „Wij verbazen er ons over, dat de wilde eend haar jongen uit een oud roofvogelnest, waarin zij soms broedt, naar het dichtstbijzijnde water, in den snavel wegdraagt, doch het instinct van de houtsnip is hierin bijna nog bewonderenswaardiger. Haar heeft de wijze natuur weliswaar de kracht onthouden haar nog jonge kinderen op deze wijze te vervoeren, doch zij volbrengt dit op een andere even wonderbare wijze, doordat zij het eene jong na het andere tusschen hals en borst neemt, dan met den snavel stevig tegen zich aandrukt en zoo door de lucht draagt, tot zij ze alle op de plaats harer bestemming gebracht heeft.

Hiervan was o.a. Förster Kurze meermalen ooggetuige, die zijn zeer interessante waarnemingen in het „Hartigsche Archiv für Preussen” (1818) meegedeeld heeft. Geheel afwijkend hiervan luidt een andere mededeeling, die mij door Förster Mainz gedaan werd. Deze zag in Mei 1812 een snip 's middags 12 uur bij sterken regen 3 jongen na elkaar met de voeten grijpen en wegdragen. Einde Juni 1822 zag hij voor den tweeden keer, dat een snip haar jong precies naar de wijze van de roofvogels, wanneer zij iets geslagen hebben, een eind wegdroeg en dit driemaal na elkaar herhaalde. Met deze waarneming stemt die van Staatsraad Hartig overeen, die eveneens meerdere snippen haar jongen „zwischen den Ständern” zag wegdragen.

Het vasthouden tusschen de voeten houdt Diezel voor onwaarschijnlijk. De door Mainz waargenomen wijze van wegdragen houdt hij blijkbaar voor de juiste, want deze heeft hij in zijn boek (Die Waldschnepfe, Frankf. 1839) laten afbeelden.

In de Wiener Jagdzeitung van 1874 vertelt Forstkontrolleur Grossbauer: „Bij een groote houtveiling bevonden zich bij mij nog meerdere beambten van de houtvesterij, de kooper en minstens 10 arbeiders. Het afroepen van de nummers, de afmetingen enz. enz. veroorzaakten in het bosch

een heel ongewoon lawaai. Plotseling sprong vlak voor mijn hond een houtsnip op, vloog ongeveer honderd passen ver weg en keerde tot onze groote verbazing weder om, vloog recht op ons toe, haalde voor onze oogen, zoo te zeggen uit ons midden, een jong van den grond en vloog toen weer weg. Dit tooneel herhaalde zich nog twee maal, binnen 5 minuten. Drie jongen haalde de snip voor onze oogen, geen 5 passen van ons vandaan, weg. Daarbij was geen lokroep te vernemen en men moest er zich over verbazen, hoe vlug de oude „mit der Ständern” de jongen, die reeds de grootte van een zanglijster hadden, greep en op roofvogelmanier met hen wegstreek. Eigenaardig was het, dat de zorgzame oude elk der 3 jongen in een andere richting wegbracht.”

Nu nog eenige waarnemingen uit andere landen, vooral uit zulke, waar de houtsnip algemeener broedt dan in Deutschland.

Harting in „The Zoologist”, London, 1879, merkte eens op, dat de reeds door Scopoli opgeworpen bewering, dat de houtsnip haar jongen in den bek wegdraagt, reeds door Gilbert White weerlegd is, die met recht verklaart, dat in de heele gevederde wereld de lange ongeschikte snippensnavel wel het minst geëigende instrument is voor zulk werk, en dat dan ook de waarneming van Scopoli door geen der latere waarnemers bevestigd wordt, al zijn deze het over de manier van wegdragen volstrekt niet eens.

L. Lloyd schreef in zijn „Scandinavian Adventures”: „Wanneer men op jacht een snippenbroedsel treft, waarvan de jongen nog niet kunnen vliegen, dan neemt de oude vogel ze tusschen de voeten (between her feet) en vliegt met een klagen den roep voor de honden weg. Dan vermeldt hij een mededeeling van een vriend, die duidelijk gezien heeft, hoe een snip haar jong in de teenen (in her claws) wegdroeg.

Stuart die in Schotland ruime gelegenheid had de houtsnip op haar broedplaatsen waar te nemen, schildert, hoe een snippenmoeder haar in gevaar zijnd kind met haar teenen greep en het 50 tot 100 m wegdroeg. In haar lange voeten schommelde de kleine vracht heen en weer gelijk de last van een valschermer. Charles St. John bestrijdt daarentegen in zijn „Naturel History and Sport in Moray”, dat het wegdragen met de teenen geschiedt. Volgens zijn waarnemingen klemde de oude den jongen vogel tusschen hare pooten (between her thighs) en drukt hem zoo vast tegen haar lichaam. Twee andere waarnemers bevestigen zijn bewering. De eene spreekt van „tusschen borst en voeten”, de ander van „met de pooten tegen haar lichaam drukte”. Ook Colquhoun spreekt over „tusschen hare beenen” (between its legs).

Hamond spreekt weer over „in haar teenen”.

De bewerker in Naumann (J. Rohweder) gaat dan verder: „Toegegeven moet worden, dat geringe verschillen in de meegedeelde opgaven tot een bij zoo moeilijke waarneming licht mogelijke vergissing terug te brengen zijn. Zeer goed mogelijk is ook, dat de oude snip al naar omstandigheden en grootte der jongen een andere manier van wegdragen kiest. Het schijnt mij ook niet uitgesloten,

dat ze heel kleine jongen in den bek draagt. In al de hier meegedeelde gevallen ging het er voor de houtsnip om bij plotseling ingetreden gevaar haar broed in zekerheid te brengen. Dan heeft de zaak op zich niets wonderbaars, immers ook wel andere vogels dragen onder zulke omstandigheden hun jongen of zelfs hun eieren op een veilige plaats."

De heer **Bouchoms** toont eenige löss-cylinders, ± 5 cm lang, hol van binnen met een middellijn van $\pm 2\frac{1}{2}$ cm en 35 cm onder den grond gevonden. In de holte bevindt zich een witte pop. De heer **Waage** houdt dit voor de poppen van een of anderen mestkever.

De **Voorzitter** toont 2 handschriften van **Dumoulin** van een „Catalogus plantarum", geschenken door den heer **Grossier**. Historisch zijn deze handschriften van veel belang en wij danken den heer **Grossier** zeer voor zijn schenking. Vervolgens zegt spr., dat op verzoek van ons Genootschap de Gemeenteraad van Maastricht het pleintje voor ons Museum heeft genoemd „de Bosquetplein". 't Naambordje is reeds aangebracht. Mogelijk klinkt de **Bosquet** ons vreemd. De naam is inderdaad de **Bosquet**, maar deze wilde genoemd zijn **Bosquet**.

Vervolgens toont de **Voorzitter** een mooie collectie sluipwespen, door **Pastoor Rongen** te **Stein** aan 't Museum afgestaan. Voor deze mooie schenking zeggen wij Zijn Zeereerwaarde hartelijk dank.

De heer **Sonneville** toont een ♀ kwak- of nachtreiger, op 1 Juli '33 geschoten te **Meers-Stein** en een fasciatie bij een **Leeuwenbek**. De heer **Waage** toont een 2-tal wespen met een stukje raat. Wespen en raat werden hier aangetroffen in een tros bananen, aangevoerd uit **Honduras**. De wespen waren nog levend.

De heer **Beckers** toont enkele concreties, aangetroffen in de oligoceensche klei te **Elsloo**. De concreties bestaan uit klei en kiezelzuur en vormden een laag, hellend van **West** naar **Oost**. Ze zijn kalkvrij. De heer v. **Rummelen** zegt, dat het geen septariën zijn, daar deze kalk bevatten. Zijn het mogelijk phosphoriden? Analyse of reactie moet dit uitmaken.

De heer v. **Rummeien** toont nog 't vruchtlichaam van een zwam, die veel parasiteert op eikenhout in de mijnen. De heer v. **Schaik** toont eenige planten o.a. *Lathyrus tuberosus*, een fasciatie bij *Lysimachia thyrsoflora* en *Carduus nutans*, met sterk ontwikkelde omwindselblaadjes.

Vervolgens deelt spr. nog 't volgende mede.

Bij de voorbereidende onderzoekingen voor den bouw van een tunnel door den **St. Pietersberg**, in de jaren 1929 en '30, werd door mij gebruik gemaakt van teekeningen uit de Rijks- en Gemeente-archieven te Maastricht, welke teekeningen omstreeks 1793 door Fransche ingenieurs werden gemaakt. Deze teekeningen gaven mij aanleiding tot het vermoeden, dat over de onderaardsche gangen van den **St. Pietersberg** meerdere en uitgebreidere gegevens en teekeningen moesten bestaan. Deze waren echter niet in de Nederlandsche archieven te vinden en ik veronderstelde, dat de Fransche archieven mogelijk iets op dit gebied zouden be-

vatten. Bij een bezoek, dat ik onlangs aan **Parijs** bracht, stelde ik daarnaar een onderzoek in en ik mocht er in slagen een aantal zeer interessante stukken en teekeningen te vinden. Deze hadden betrekking op Maastricht en zijn verdedigingswerken, alsook op het fort **St. Pieter** en den **St. Pietersberg**. Uitgebreide teekeningen van de onderaardsche gangen in den berg, vanaf 1748 en o.a. een project voor uitbreiding van het fort **St. Pieter** van 1807, waarvan ik het bestaan vermoed had, op grond van aanduidingen in de teekeningen van 1793, gaven belangwekkende aanvullingen tot deze laatsten. De inzage van het belangwekkende materiaal, loopende over een tijdvak van ca. 60 jaren, werd mij welwillend toegestaan door den Kolonel-Directeur van de Section Technique du Genie, die mij ook heeft toegezegd gunstig te zullen adviseeren aan den minister van oorlog over mijn verzoek om van een en ander een nadere studie te mogen maken en om eventueel ook afschriften en copieën te maken.

Tot slot een humoristische vischvangst.

Op 26 Juni reed de heer **D. B.** met zijn auto over den afsluitdijk van de **Zuiderzee** en zag vlak voor den wagen een meeuw, welke onzekere bewegingen maakte, als het ware in het vliegen belemmerd werd. Een oogenblik leek het of het dier tegen de voorruit zou komen, toen het ineens weer opvloog en wat losliet; dit bleek een flinke paling te zijn, welke op deze wijze met de auto gevangen werd.

De heer **Hoeberechts** toont vervolgens een aalachtig dier, dat de visschers te **Eysden** **Moederprik** noemden. De heer **Waage** zegt, dat dit dier een **Zeeprik** is en vertelt 't volgende er over.

Dit dier is een **Zeeprik** (*Petromyzon marinus*), een organisme, dat men met andere prikken vereenigt onder den naam van **Rondbekken**. In verschillende opzichten wijken de rondbekken van de visschen af. Gepaarde vinnen ontbreken, de gewone kaken der overige gewervelde dieren komen niet voor, het achterhoofds gedeelte van den schedel ontbreekt, terwijl ook de rest van 't geraamte afwijkt van dat der visschen. Spr. toont den bek met hoornen tanden, de tong eveneens met tanden bezet, het kruinoog, de kieuwopeningen. Het dier zuigt zich met den bek vast aan visschen, met de hoornen tanden wordt een wond gemaakt en de prik voedt zich met het weefsel van het slachtoffer. Als de prik vastgezogen zit, kan 't ademhalingswater niet door den bek naar binnen. De spieren in den wand der kieuwspleten zorgen dan voor het in- en uitstroomen van het water. De zeeprik leeft in zee, maar trekt in verband met de voortplanting, rivieren op, of hecht zich vast aan optrekkende zalmen of schepen. De prikken maken een metamorfose door. De larven, welke vroeger voor afzonderlijke soorten werden gehouden en als *Ammocoetes* zijn beschreven, wijken in vele punten van de volwassen dieren af. De metamorfose geschiedt in een paar weken, nadat het dier 3 tot 4 jaar als *Ammocoetes* geleefd heeft.

Behalve de **Zeeprik** komt in ons land nog voor de **Rivierprik** (*Petromyzon fluviatilis*) en de **Beekprik** (*Petromyzon planeri*).

Volgens sommige auteurs is deze laatste soort niets anders dan een dwergvorm van *P. fluviatilis*.

De heer Hoeberechts schenkt dit zeer fraaie exemplaar van de Zeeprik aan het Museum, waarvoor de Voorzitter hem hartelijk dank zegt.

Vervolgens doet P. Schmitz een mededeeling over

Enkele voor de Limburgsche fauna nieuwe Phoriden.

In mijn boek *Revision der Phoriden etc.* vindt men op het einde, blz. 183—189, een lijst van de in Europa voorkomende Phoridensoorten en hare geographische verspreiding. Ik ben steeds bezig, nieuwe gegevens daaromtrent te verzamelen, om bij gelegenheid van de bewerking der Fam. Phoridae voor Dr. Lindner's „Die Fliegen der paläarktischen Region” een nieuwe en gecompeteerde lijst te kunnen publiceeren. Tot deze verschijnt, zal ik van tijd tot tijd iets mededeelen over nieuwe aanwinsten voor de lijst van de in Limburg voorkomende Phoridensoorten.

Ik ben bij het vangen met het net dit jaar nogal gelukkig geweest; niet alleen soorten, die alleen maar voor onze fauna nieuw zijn, maar ook verschillende, die aan de wetenschap nog geheel onbekend waren, heb ik dit jaar in mijne onmiddellijke omgeving Valkenburg aangetroffen.

In de laatste week van April 1933 ving ik het eerste Limburgsche en Nederlandsche exemplaar van *Plectanocnema nudipes* (Beck.), een soort, die hoogst zelden in collecties voorkomt. *Plectanocnema* is een van de weinige Europeesche genera, waarvan tot nu toe maar een enkele soort bekend is. Dit hangt waarschijnlijk samen met een zeer gespecialiseerde leefwijze, die vermoedelijk wel parasitisch zal zijn. Er is niets naders over bekend.

Verleden Zaterdag 1 Juli ging ik twee keer met het netje door het achter het Ignatiuscollege gelegen bosch. Het resultaat was een van die merkwuurdigste vangsten, waarvan ook Lundbeck in deel VI van zijn *Diptera Danica* gewaagt, die nl. daardoor verbazing wekken, dat ondanks het betrekkelijk geringe aantal gevangen individuen het aantal der vertegenwoordigde soorten zeer groot is. De 30 buitgemaakte exemplaren behoorden ditmaal tot de volgende 23 soorten: *Gymnoptera longicostalis* Schmitz, *Dohrniphora cornuta* (Bigot), *Phalacrotophora berolinensis* Schmitz, *Megaselia picta* (Lehm.), *mixta* Schmitz, *propinqua* Wood, *pygmaeoides* Lundb., *sulphuripes* Meig., ? *rupestris* Schmitz, *pulicaria* Fall., *Aphiochaeta protarsalis* Schmitz, *ciliata* Zett., *pungens* Lundb., *stichata* Lundb., *luteipes* Schmitz, *angustipennis* Lundb., *cothurnata* Schmitz, *diversa* Wood, *hortensis* Wood, *latifrons* Wood, *albiclava* Schmitz, *Conicera pauxilla* Schmitz, *Phora tinctoria* Schmitz. Waren er niet een reeks van de in Juli zeer gewone *latifrons* Wood bij geweest, dan had ik bijna letterlijk in 23 exemplaren 23 soorten gevangen.

Over enkele der genoemde soorten zou ik nog het een en ander willen opmerken. *Dohrniphora cornuta* is in de heete en warme landen der geheele wereld zeer gewoon, maar wordt ten Noorden van de Alpen zeer zelden gevangen. Het thans buitgemaakte individu is het derde in Nederland.

Het eerste werd lang geleden door v. d. Wulp, het tweede door mij, gelijk het derde, te Valkenburg aangetroffen. De larven dezer soort leven in de tropen meestal in rottende insecten. Het blijkt o.a. uit het omvangrijke materiaal mij door Dr. Franssen uit Buitenzorg toegezonden. In N. Amerika werden zij echter ook in bekens van insectenetende planten (*Sarracenia*) aangetroffen en door Jones in 1918 uitvoerig onder den naam *venusta* Coq. beschreven, die een synoniem van *cornuta* Big. is.

Van *Gymnoptera longicostalis* kon ik onlangs met zekerheid bepalen, dat zij, als larve, een obligatie bewoonster is van hommelnesten, terwijl de nauwverwante *G. vitripennis* Meig. in wespennesten parasiteert. Men heeft vroeger langen tijd deze twee soorten met elkaar verward en daarom van *Gymnoptera vitripennis* beweerd, dat hij zoowel in wespen- als in hommelnesten voorkomt. Thans is mij evenwel gebleken, dat alle *Gymnoptera*'s, die van het etiket „Uit hommelnesten gekweekt” voorzien, in verschillende collecties aanwezig zijn, uitloeiend tot *longicostalis* Schmitz behooren, dat daarentegen alle uit wespennesten gekweekte *Gymnoptera*'s de echte *vitripennis* Meig. zijn. Hetzelfde werd mij door Mr. J. E. Collin voor Engeland bevestigd. Tevens blijkt hieruit, dat de twee *Gymnoptera*'s obligate parasieten der twee *Hymenoptera*'s zijn: immers waren zij alleen maar toevallige gasten, dan zou het onverklaarbaar zijn, dat *longicostalis* steeds in hommelnesten, en *vitripennis* steeds in wespennesten „toevallig” terechtkomt.

Ook van de bovengenoemde *Megaselia picta* Lehm. is de larvale biologie bekend. Zij werd ontdekt door Prof. I. Trägårdh en in *Zeitschrift f. angewandte Biologie* 1931 18 in het artikel „Zwei forstentomologisch wichtige Fliegen” beschreven. Alles wat in dat artikel over *Megaselia plurispinulosa* Zett. wordt medegedeeld, slaat feitelijk op *picta* Lehm. De soort werd nl. indertijd verkeerd gedetermineerd, en wel door mij! Ik betreur dit zeer; ik heb die vergissing pas onlangs ingezien, toen ik het mij door Prof. Trägårdh vroeger toegezonden materiaal, 1 ♂ 1 ♀, nogmaals bestudeerde. Tot mijn verontschuldiging mag ik wel aanvoeren, dat de twee ter studie gezonden exemplaren het denkbaar ongunstigste materiaal voor eene juiste determinatie waren. Het ♀ was een geheel onuitgekleurd voorwerp en kwam voor het beoogde doel zoo goed als niet in aanmerking. Het ♂ behoorde tot eene zwart gekleurde variëteit van de anders steeds zwart-en-gele *M. picta*, eene variëteit, die men nergens beschreven vindt en die van de zwarte *plurispinulosa* Zett. uitteraard zeer moeilijk te onderscheiden is, maar vooral dan tot eene vergissing aanleiding geeft, wanneer ook nog de afdeelingen van de costaalader abnormaal en meer met die van *plurispinulosa* in overeenstemming zijn, wat bij het mij voorgelegde exemplaar het geval was.

Dat *Phalacrotophora berolinensis* vroeger of later ook in Limburg zou worden aangetroffen, was wel te verwachten. Het is zoo goed als zeker, dat deze *Phalacrotophora* gelijk *Ph. fasciata* Fall. hare

eieren op poppen van Coccinelliden aflegt, waarin de larven zich dan endoparasitisch ontwikkelen.

Van alle overige boven genoemde soorten is de biologie geheel onbekend. Dat ook daaronder vele parasieten zullen zijn, houd ik voor zeer waarschijnlijk; maar aan de geheele familie in 't algemeen het parasiteeren in insecten en andere gelede dieren toe te schrijven is zeker verkeerd. Toch werd dit denkbeld onlangs weer geopperd in Fransche tijdschriften. De betreffende schrijvers schijnen niet te weten, dat van vele Phoriden, soms van heele genera een saprophytische leefwijze der larven vaststaat.

Over de nieuw ontdekte soorten zal ik hier niet verder uitweiden; zij zullen in een der volgende afleveringen van ons Maandblad beschreven worden. Twee daarvan heb ik alleen maar in een enkel exemplaar kunnen bemachtigen. Maar van *Megaselia (Aphiochaeta) fuscovariana* n. sp. trof ik in de laatste acht dagen wel een tiental exemplaren aan, zoodat het mij verwondert, dat ik deze sterk op *M. variana* gelijkende soort in vroeger jaren nooit ontmoet heb. Mogelijk heeft zij, zooals van sommige andere soorten bekend is, een zeer beperkten vliegtijd, b.v. de eerste decade van Juli; als men dan in een bepaald jaar verzuimt er op uit te gaan, of door regenweer belet is gedurende deze periode het netje te gebruiken, bestaat er geen kans zoo'n diertje buit te maken.

De heer Beckers toont een stengel van een ui met tal van bijknoltjes in 't scherm.

De heer de Wever schrijft hierover 't volgende:

Over deze ui, de Egyptische, valt niet veel te zeggen. De gewone, *Allium Cepa*, stamt vermoedelijk uit Noord Engelsch Indië, omdat men daar onverdacht wilde exemplaren meent gevonden te hebben. Prof. Schweinefurt zond me vroeger schematische teekeningen van uien, die hij op oude Egyptische monumenten gezien had. Evenals vele andere Alliumsoorten kan ook *Allium Cepa* in 't scherm: 1° of uitsluitend bloemen, *f. capsalifera*, hebben (zooals bij de kultuuruien 't geval is); 2° of veel bloemen en weinig bolletjes; 3° of alléén bolletjes dragen, *f. bulbifera*. Tot deze laatste groep behoort dan de Egyptische ui.

Synoniemen: Luftzwiebel; Top Unions; Button Unions; Ognon Rocambole (maar voorzichtig! want Rocambole is ook *Allium sativum* en vooral *Allium Ophioscorodon*, 't Slanglook).

Latijnsche naam is *Allium Cepa*, var. *bulbifera*. Ze wordt weinig geteeld. In Amerika heeft men er een verbeterde vorm van, Amerikaansche Kop- of Kroonuien. De kultuurvormen van de gewone *Allium Cepa* zijn meer geliefd.

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de Voorzitter de vergadering.

I. Eine ältere Niederterrasse im Niederrhein-Gebiet zwischen Doetinchem und Wesel.

II. Zur Geschichte des alten Ijssels.

VON

J. J. PANNEKOEK VAN RHEDEN.

KARTEN.

1. Chromotopographische Kaart des Rijks (Niederlande), 1 : 25 000, Topografische Inrichting, 's Gravenhage. Bl. 433—437, 452—456, 471—475, 492—496, 513—516, 535—538, 592, 593.
2. Rivierenkaart, 1 : 10 000, Topogr. Inr. Serie: Bovenrijn, Waal, enz. Bl. 1, Lobith, 2, Millingen.
3. Karte des Deutschen Reiches, 1 : 100 000, Kartogr. Abt. Preuss. Landesaufn. 1898. Bl. 327, Cleve, 328, Bocholt.
4. dito dito, Einheitsblatt 33D (82), 1 : 100 000, 1908.
5. Messtischblätter 1 : 25 000, Preuss. Landesaufn. Bl. 2276, 2205/2277, 2206/2278, 2279, 2207/2280, 2281, 2351—2355, 2424—2428, 2498, 2573, 2574.
6. Geologische Kaart van Nederland, 1 : 50 000, Rijks Geol. Dienst. jedes Blatt verteilt in 4 Quartbladen, I—IV.

Bl. 34, Groenlo, geol. Aufn. v. P. Tesch, 40, Arnhem, kwbl. II u. IV, (noch nicht gedruckt) geol. Aufn. v. J. J. Pannekoek van Rheden, 41, Aalten, geol. Aufn. v. P. Tesch, 52, Venlo u. 58, Roermond, gleichfalls geol. Aufn. v. van Rheden.

7. Geol. Karten (mit Erläuterungen) von Preussen und benachbarten deutschen Ländern. Preuss. Geol. Landesanst. Berlin. Gradabt. 52, Bl. 32 (2573), Mörs, v. Ernst Zimmermann, Gr. 52, Bl. 38 (2647), Crefeld, v. W. Höppner u. P. G. Krause, Gr. 52, Bl. 51, Neuss, v. A. Quaas, Gr. 66, Bl. 11, Wahn, v. G. Fliegel.

LITERATUR.

8. J. van Baren. De dalgeschiedenis der rechter zijrivieren van den IJssel. Handel. Natuur- en Geneesk. Congres, April 1909, pag. 726—735.
9. dito dito. De Ingenieur, No. 27, 3 Juli 1909, pag. 524—529.